

A NEVELÉSI-OKTATÁSI PROGRAMOK FEJLESZTÉSI FELTÉTELEI ÉS ADAPTÁCIÓS LEHETŐSÉGEI

Kalocsai Janka, Varga Attila
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Kulcsszavak: nevelési-oktatási programok; egész napos iskola; implementáció, programfejlesztés

Az oktatást támogató komplex rendszerek fejlesztése évtizedek óta jelen van a magyar oktatásügyben. Amíg az ezredforduló előtt a különböző alternatív pedagógiai megközelítések és iskolakísérletek fejlesztették ki saját komplex rendszereiket, addig az elmúlt években, az EU-s támogatások megnyílásával, a kompetencia alapú pedagógiai rendszerek fejlesztésével e megközelítéseknek a közoktatási rendszerbe történő bekapcsolása jellemző (Falus és mtsai, 2012).

Az előadás keretében egy komplex fejlesztési program értékelését követő kutatás eredményeiről számolunk be. Hat területen, 55 intézmény bevonásával zajlott nevelési-oktatási program kidolgozása, alsó és felső tagozaton, a komplex művészeti nevelés, a természettudományos nevelés, az ökoiskola és a gyakorlati életre nevelés területén. Fő kutatási kérdésünk volt, hogy mi segítheti elő a kidolgozott programok elterjedését, illetve milyen akadályai vannak az implementációs folyamatnak. Hipotéziseink szerint az intézményi adaptáció inkább az iskolavezetési, pedagógusi hozzáálláson, elköteleződésen múlik, a társadalmi, infrastrukturális környezeti jellemzők másodlagosak.

A kutatási tevékenységünk két részből állt: egyrészt megvizsgáltuk az új oktatási-nevelési programok fejlesztésének körülményeit, ahol elsősorban az együttműködési problémák, illetve az alkalmazott pedagógiai módszerek adaptációs nehézségeit vettük számba. A kutatás másik fókuszában a fejlesztési folyamatba be nem vont intézmények körében a kidolgozott nevelési programok implementációs lehetőségeinek vizsgálata állt. Célunk egyrészt az egyes közoktatási intézmények jövőbeli pedagógiai, programfejlesztési elképzeléseinek felmérése, másrészt az újonnan kidolgozott oktatási-nevelési programok adaptációs lehetőségeinek és akadályainak feltérképezése volt.

A kutatás során kvantitatív és kvalitatív módszereket egyaránt használtunk. Összesen közel 400 alap- és középfokú oktatási intézmény vezetőjét kérdeztünk meg online kérdőíves kutatás keretében, továbbá 52 személyes és 12 fókuszcsoporthoz interjút készítettünk pedagógusok, intézményvezetők, valamint tankerületi vezetők körében. A kutatásba részben a fejlesztési projektben érintett intézmények, részben abban nem érintett intézmények képviselőit vontuk be. A kvantitatív adatfelvétel elemzése során többváltozós statisztikai vizsgálatokat végeztünk.

A programfejlesztési munka értékelése azt mutatja, hogy a tanulók szociális és kommunikációs kompetenciája, illetve az iskolák hálózatosodása, együttműködése kiugróan javult a fejlesztés hatására. Amellett, hogy az adaptáció számos akadályba ütközött, a nevelési programmelemek az intézményekben szélesebb körben is elterjedtek. Az implementáció és a kidolgozott módszerek horizontális elterjedésének legnagyobb gátjaként az információhiány, a pedagógusok túlterheltsége, a szakmai kompetenciák hiánya, illetve az új módszerekkel szembeni bizalmatlanság emelhető ki.